

Otitis externa, media és komplikációk

Dr. Csanády Miklós

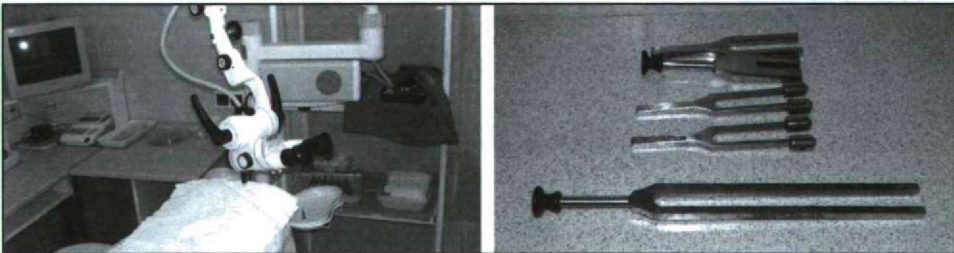
Szegedi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar
Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum
Fül-orr-gégészeti és Fej-nyaksebészeti Klinika

A csecsemő és gyermek fül-orr-gégészet területén a fülészeti, ezen belül is a külső és középfül akut és krónikus gyulladásait mutatjuk be. A fül otoscopos vizsgálata mellett a hallás, valamint képpalkotó vizsgálatok is szükségesek a diagnózis felállításához.

Ép dobhártya

A fül fizikális és audiológiai vizsgálata

Inspectio: a fülkagyló és hallójárat külső megtekintése. *Otoscopia:* homlokreflektorral végzett vizsgálat: fültölcsér használata – hallójárat és dobhártykép, otoscop használata (fülészeti műszerek). *Mikroszkópos dobhártya vizsgálat!*

Audiológiai vizsgálatok: hallásvizsgálatok

Szubjektív módszerek: reflex audiometria, játékaudiometria, hangvilla teszt, beszédaudiometria, tiszta küszöb audiometria, küszöb feletti vizsgálatok.

Objektív módszerek: tympanometria, stapedius reflex, BERA (agytrörszi kiváltott válasz), otoakusztikus emisszió (DPOAE). *Képkötő vizsgálatok:* Schüller felvétel, CT, MRI

A fül gyulladásai

Külsőfül: perichondritis auriculae, otitis externa.

Középfül: otitis media acuta suppurativa, otitis media chronica non suppurativa – seromucosa, otitis media chronica mesotympanalis, otitis media chronica epitympanalis (cholesteatomatosa). Komplikációk: pl. mastoiditis, stb.

A fül fájdalma elsősorban az akut kórképeknél vezető tünet lehet, differenciál diagnosztikai szempontból más fej-nyaki gyulladások okozta fülbe sugárzó fájdalomtól kell elkülönítenünk:

Fülbe sugárzó fájdalmat okozó betegségek (otalgia irradiata), differenciál diagnosztika

Garatgyulladások (tonsillitis), fogggyulladások, rágóizület gyulladása, nyálmirigy gyulladás, nyirokcsomó gyulladás. *Fájdalom vezető tünet lehet:* az agyidegek több területet látnak el érző rostokkal, ezért a fájdalom nem mindig a beteg szervben jelentkezik: pl. kisugárzó fájdalom a fülbe (otalgia irradiata): peritonsillaris tályog (n. glossopharyngeus), gége-garatgyulladás (n. vagus).

Fülkagyló és a külső hallójárat gyulladásai

Perichondritis. Tünetek: ritka kórkép, a fülkagyló megnagyobbodott, megduzzadt, vérbő, fénylő és fájdalmas. Kiváltó okok: sérülés, fertőzés (othaematoma – a vérömleny felemeli a porchártyát). Komplikáció: súlyos hallójárat gyulladás. Kezelés: antibiotikum, helyi: párakötés (1%-os alumínium-acetát – *Burow* oldat), subperichondrialis abscessus: incisio, drainage, nyomókötés.

Fülkagyló sérülései

Perichondritis auriculae: fülkagyló fájdalom, tragus nyomásérzékenység. Vérbő, duzzadt fülkagyló.

Perichondritis

Furunculosis – szőrtüszők fertőzése. Tünetek: erős fájdalom, tragus duzzanat, planum mastoideum érzékeny lehet (pseudomastoiditis). Nyaki nyirokcsomók. Kezelés: antibiotikum, fájdalomcsillapító. Helyi kezelés: antibiotikus kenőcs és páraletés. Burow (oldat) csík

Otitis externa

Otitis externa diffusa, otitis externa circumscripta. Kórokok: infectio, hallójárat trauma: *külső:* por, szennyeződés, párás környezet, mechanikus vagy vegyi sérülés, fültisztítás, uszodavíz, idegentest, rovar, *belső:* diabetes mellitus, allergiás diathesis. *Tünetek:* fülfájás, nyomásérzékenység, beszűkült hallójárat, hámsérülés (vérzés). Duzzadt, nyomásérzékeny bőr, mely vérbő, hám és váladék a külső hallójáratban. Fájdalom, regionalis nyirokcsomók duzzanata. *Allergiás dermatitis:* vizes váladék. *Rhagad:* hallójárat bemenete körül. *Viszketés.* *Gombás fertőzés:* fehér vagy fekete, sárga gombás massa. *Herpes simplex fertőzés:* vesiculák – pörk képződés. *Kórokozók:* staphylococcus aureus, streptococcus. Pseudomonas, gombák (Candida albicans, Aspergillus niger). Fülkagyló, hallójárat malformatio hajlamosít.

Kezelés: *Bakteriális fertőzés:* helyi antibiotikus kenőcs, Burow csík, fülcseppek (antibiotikum, antiphlogistikum), fájdalomcsillapító. *Ekzema:* helyi hydrocortison – fülcsepp. *Otomycosis:* külső hallójárat tisztítása, fungicid szerek: bórsavpor, 2% salicylsav (alkohol), antimycoticum. *Herpes simplex:* fülcsepp, Isopronosine, Virolex, Telviran, B1 vitamin. Leszívás, tamponálás, Burow csík, lokális antibiotikum. Otitis externa, idegentestek: magvak, vatta, cerumen, műanyag játékok, stb. *Eltávolítás:* horog, szívó, fülmosás, helyi kezelés, műtét.

Herpes zoster oticus – Ramsay–Hunt ayndroma

Tünetek: Láz, erős neuralgikus fájdalom, erythema, vesiculák az fülkagylón és a külső hallójáratban. Peripheriás facialis paresis. Percepció halláscsökkenés, egyensúlyszerv zavara (vertigo, nystagmus). A n. glossopharyngeus és vagus paresise. Regionalis lymphadenitis. *Szövődmény:* serosus meningitis. *Kórokozó:* Herpes zoster vírus. *Kezelés:* Tüneti, B1 vitamin, Virolex, Telviran. *Prognózis:* A vesiculák gyógyulnak. *Maradványtünetek:* perc. halláscsökkenés, vestibularis eltérés, facialis paresis

Otitis media (középfül gyulladás) akut és krónikus formái

- aero-otitis
- myringitis bullosa
- otitis media acuta serosa (catarrhalis)
- otitis media acuta suppurativa
- otitis media chronica sero-mucosa
- otitis media chronica mestympanalis
- otitis media chronica cholesteatomatosa

Aero-otitis

Fülkürt (tuba auditiva) funkció zavara. Légnyomásváltozás, vírusfertőzés. Tünetek: fájdalom, fülzugulás – vezetékes halláscsökkenés. Kezelés: orrcsepp, calcium, fájdalomcsillapító.

Myringitis bullosa – otitis ext. bullosa haemorrhagica (grippe otitis)

Vírusfertőzés (*Haemophilus influenzae*, influenza – grippe-vírus). Tünetek: vesiculák a dobhártya felszínén, fájdalom, vezetékes halláscsökkenés. Kezelés: helyi kezelés, fülcsepp, fájdalomcsillapító.

Otitis media acuta

Kórokozók: vírus, baktérium, *Streptococcus pneumoniae*, *Staphylococcus aureus*, *Haemophilus influenzae*, *Moraxella catarrhalis*. Tünetek: fülugulás, vezetékes halláscsökkenés, vérbőség, erezettség, vaskos, elődomborodó dobhártya, láz. Kezelés: antibiotikum, orrcsepp, fájdalomcsillapítás, paracentesis.

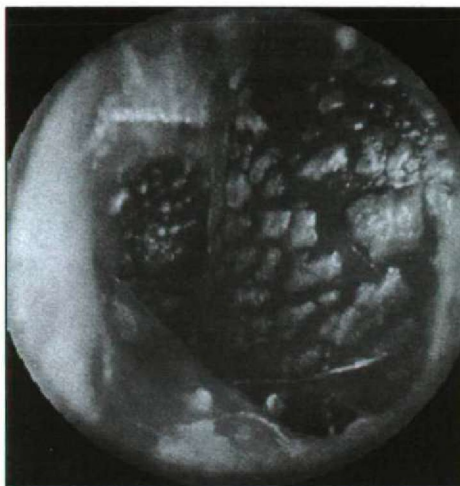
Otitis media acuta catarrhalis (serosa) és suppurativa diagnózisa, terápiája

Otitis media acuta serosa: erezett, vérbő dobhártya, mögötte serosus váladék (erezett, sárgásan áttűnő dobhártya). Otitis media acuta suppurativa: vérbő, erezett elődomborodó dobhártya, mögötte sárga, gennyes váladék. Perforált dobhártya: spontán áttört dobüregi váladék, genny.

Otitis media acuta suppurativa

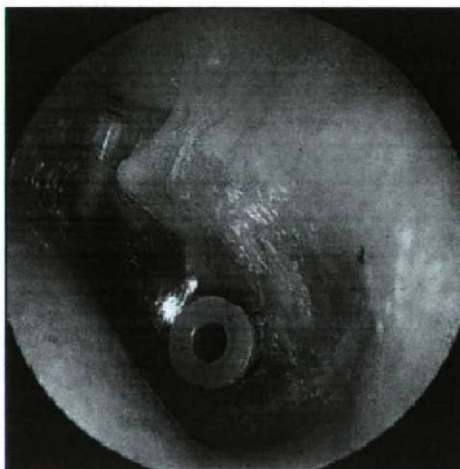
Tünetek: pulzáló fülugulás (éjszaka), füléhez kapkod, lázas állapot (39–40°C), hidegrázás, meningizmus, fülugulás, vezetékes halláscsökkenés, hányás, táplálási nehézség, alvászavar. Dobhártya: vaskos, elődomborodó – elülső-alsó negyed. Kezelés: antibiotikum, paracentesis (tubus). Célzott antibiotikum – antibiogramm elkészítés után – megfelelő dózisban (fülváladékból baktérium tenyésztés), fájdalom-, lázcsillapítás. Para-

centesis altatásban. Elhúzódó lázas állapot, fülfolys esetén tubus behelyezés. Kóroki tényezők: *Otitis media catarrhalis acuta serosa*: vírusok baktériumok. *Otitis media acuta suppurativa*: vírus, baktériumok (*Streptococcus pneumoniae*, *Staphylococcus*, *Hemophilus influenzae*, *Moraxella catarrhalis*, stb.), bakterialis superinfekció. Csecsemőknél, kisgyermeknél hozzájárul: a fülkürt rossz működése – rövid, egyenes tuba auditiva – gyakori felső légúti hurutok, adenoid hyperplasia, egyéb tényezők – allergia, ellenanyagszint csökkenés!

Otitis media chronica seromucosa

Kórokok: krónikus fülkürt hurut, adenoid vegetatio. Tünet: vezetékes halláscsökkenés. Kezelés: Paracentesis, drainage, tubus implantatio. Altatásban (ITN), operációs mikroszkóp alatt. Incisio az alsó quadransok területén. Adenotomia.

Otitis media chronica mesotympanalis

Krónikus mesotympanális középfülgyulladás, mastoiditis chronica. Tünetek: dobhártya perforatio: pars tensa, fülfolys, vezetékes halláscsökkenés. Kezelés: Műtét! – tympanoplastica: sanatio – mastoidectomy és reconstructio: myringoplastica (dobhártya pótlás).

Otitis media chronica (supp.) cholesteatomatosa

Cholesteatomás krónikus középfülgyulladás, mastoiditis chronica. Tünetek: perforatio illetve cholesteatoma hámzsák a hátsó-felső negyedben vagy a Shrapnell hártán, fülfolys, vezetékes halláscsökkenés. Kezelés: Műtét! – tympanoplastica: sanatio: mastoidectomy

és reconstructio: myringoplastica, ossiculoplastica (dobhártya és a hallócsontok pótlása). Radialis fülműtét (a középfület közös, a hallójárat felé nyitott üreggé alakítjuk).

Komplikációk: Otitis media

Intratemporalis komplikációk:

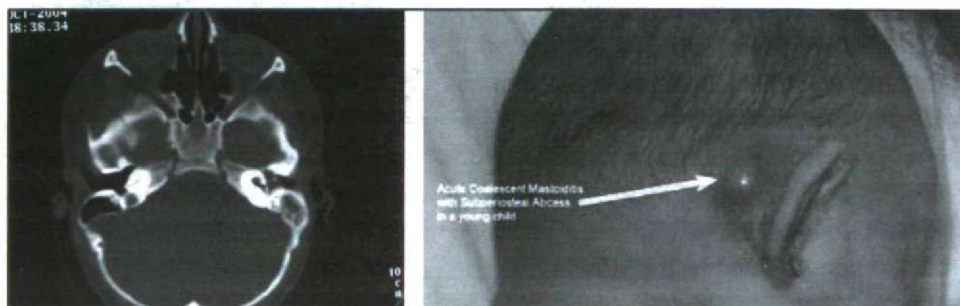
- mastoiditis
- facialis paresis
- labyrinthitis
- petrositis

Extratemporalis komplikációk:

- bezold tályog
- subduralis, epiduralis tályog
- otogen meningitis
- otogen sinus sigmoideus thrombosis
- otogen agytályog

Mastoiditis (antritis) acuta

Klasszikus tünetek: 3–4 héttel az otitis media acuta suppurativa kialakulása után purulens fülfolys (otorrhea – pulzáva ürül). Dobhártya perforatio: gennyes váladék ürül pulzáva a perforation át. A hallójárat hátsó-felső része „besüppedt”. Processus mastoideus nyomás- és kopogtatásérzékeny. Hyperaemias duzzadt a processus. mastoideus területe, elálló fül (subperiostealis tályog). Fülfájás, lázkiugrás, változatlan rossz közérzet, fehérvérsejt szám emelkedés, étvágytalanság. Rtg (Schüller) felvétel, CT: mastoid sejtek fedettsége. Vezetékes halláscsökkenés.

Mastoiditis, subperiostealis tályog

Retroauricularisan a lágyrészek felé áttör a középfül gennyes folyamata. Pulzáva ürülő gennyes fülváladék.

Atípusos mastoiditis acuta, subacuta (egyre többször jelenik meg – antibiotikumok!): - „Früh” mastoiditis korán alakul ki, sokszor acut serosus otitis során (vírus fertőzések)! *Mastoiditis subacuta*: elhúzódó, antibiotikus terápiára nem gyógyuló otitis media acuta után – Nem célzott antibiotikus kezelés után! *Mastoiditis*: chronicus otitis (cholesteatoma), mastoiditis acut exacerbációja egyéb komplikációval.

Differenciál diagnosztika: Hallójárat gyulladás (otitis externa diffusa, furunculus). Fülkagyló porchártya gyulladása (perichondritis auriculae). Rovarcsípés. Utánozhatják a mastoiditis klinikai képét!

Mastoiditis (antiritis) acuta, megjelenési formák

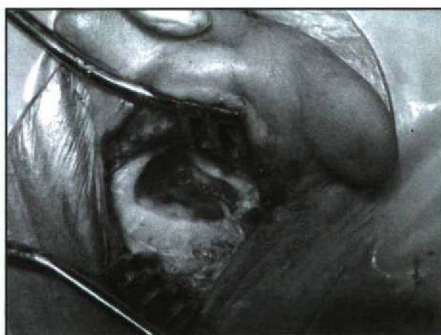
- mastoiditis acuta (purulenta)
- „Früh” mastoiditis
- mastoiditis subacuta
- hegtályog mastoiditis (korábbi antrotomia, mastoidectomy után)
- chronicus cholesteatomás (chr. mastoiditis) folyamata során otitis med. acut exacerbációja után kialakult mastoiditis és egyéb komplikációk

Radicalis mastoidectomy műtét – otitis media chr. cholesteatomatosa esetében

Mastoidectomiák a SZTE Fül-orr-gégészeti és Fej-nyaksebészeti Klinikán gyermekkorban 2003 és 2008 között:

Mastoiditis acuta – Mastoidectomy, attico-antrotomia: 19 betegen.

Mastoiditis chronica – Otitis media chr. cholest., mesotympanalis: 54 betegen.

További lehetséges komplikációk:

- antrotomia utáni mastoiditis, mely a hallójárat felé áttört
- mastoidectomy utáni hegtályog
- sinus sigmoideus thrombosis
- tünetek: lázas állapot, hidegrázás, planum mastoideum fájdalma, nyomásérzékenysége, otorrhea, CT
- otitis med. chr. cholesteatomatosa acut exacerbációja következtében

- kezelés: mastoidectomia + sinus sigmoideus thrombózis: sinus sigmoideus feltárása, punctio, Whitehead tampon behelyezés, vénafal felhasítása, v. jugularis ligatura (v. jugularis interna leköttése)
- iatrogen szövődmények mastoidectomia után: n. facialis sérülése, paresise - kezelés: remastoidectomia, n. facialis műtéti feltárása
- subduralis tályog: masotidectomia, drainage
- agytályog: fülműtét + idegsebészeti konzílium: műtét – agytályog drainage

Öszefoglalás

Otitis externa: megfelelő localis kezelés – Burow csík, antibiotikum.

Perichondritis auriculae: párákötés.

Otitis media acuta (suppurativa): kezelésében a klinikai tapasztalatoknak megfelelően jelentősége van.

A korai gyógyszeres kezelésnek (antibiotikum, orrcsepp), az időben elvégzett paracentesisnek és az ezt követő célzott antibiotikus kezelésnek, megfelelő dózisban és ideig adva, valamint a gyermek követésének.

Mastoiditis kialakulása megelőzésének: purulens, nem gyógyuló acut otitis media supp. esetén tympano-meatalis tubus behelyezésének.

Műtét: mastoidectomia elvégzésének (tubus behelyezés) – mastoiditis acuta, subacuta (antibiotikummal maszkolt), „früh” mastoiditis esetén!

Remastoidectomia (korábbi műtét után) pl.: hegtályog.

Mastoidectomia (radicalis műtét) + egyéb komplikációk szanálása: sinus sigmoideus thrombosis, meningitis, subduralis, epiduralis tályog, n. facialis paresis, labyrinthitis.

Otitis media chronica seromucosa kezelése: paracentesis + tubus implantatio + adenotomia.

Otitis media chronica mesotympanalis, otitis media chronica cholestetomatosa kezelése mindig *műtét!* – Tympanoplastica: mastoidectomia, ossiculoplastica, myringoplastica és ritkán radicalis fülműtét.